

масштаби катастрофи. На наступний день і англійці, і зулуси були занадто змучені, щоб воювати далі. З 1700 чоловік в британському загоні понад 1300 були вбиті, весь обоз з харчами і патронами розгромлений. Врятувалося декілька темношкірих солдат з допоміжних частин, а також менше 60 піхотинців 24-го полка. Зулусам вдалося захопити близько тисячі новітніх гвинтівок і дві гармати, 400 тисяч патронів. Чисельність загиблих у битві зулуських воїнів, за різними оцінками, становила від однієї до трьох тисяч чоловік [1, 209].

Ця поразка у битві завдала удару по імперії, але Британська корона кинула всі сили і остаточно підкорила зулуські племена та стала панувати над усією Південною Африкою, а племена зулусів вже ніколи не були такими організованими та не мали сили для опору.

Список використаної літератури:

1. Риттер Э. Зулус Чака / Э. Риттер – М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1989. –234 с.
2. Фергюсон Н. Империя. / Н.Фергюсон – М., АСТ, 2014. – 158 с.
3. ZULU WAR, 1879. OFFICER LOSSES – 1879. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://web.archive.org/web/20070516215847/http://sirius.sgic.fi/~juha/zulu.htm>.
4. Soldiers' letters from the Zulu War – 1897. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://natalia.org.za/Files/8/Natalia>.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Іржавська А.П.

Ю. С. Дзюра

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

НОВІ СИМВОЛИ В НІМЕЦЬКІЙ ХОЛОДНІЙ ЗБРОЇ ЧАСІВ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ

Символи – конкретні образи-знаки ідей, дій і речей є одним із найбільш ефективних інструментів будь-якої пропаганди. Нацистський тоталітарний режим відводив візуальній пропаганді особливе місце: у зв'язку з тим ефектом, яку вона чинила на свідомість людей, нова символіка пронизували всі сфери життя. Система символіки Третього рейху була строго визначеною і ретельно розробленою.

Більшість військових артефактів, виготовлених у часи гітлерівської Німеччини, оздоблювалися відповідними графічними символами. Їх аналіз є актуальним в контексті експертної роботи із речовими пам'ятками нацистської доби (1933-1945 рр.). Особливою групою артефактів становить холодна зброя, яка стала віддзеркаленням тенденцій тогочасного суспільства і служить окремим історичним джерелом для досліджень.

Символи Третього рейху мали давню історію, проте нове ідеологічне значення.

Найвідомішим символом німецького націонал-соціалізму була свастика. Це один з найдавніших і найбільш поширених в історії людства символів, який використовувався в багатьох культурах, в різний час і в різних частинах світу. Його походження суперечливе [1, 17].

Археологи знаходили свастику не тільки в Європі, але і на предметах, знайдених в Африці, Південній і Північній Америці. Саме слово «свастика» прийшло з санскриту і його можна перекласти як «щось, що приносить щастя» [4, 135]. Тлумачення свастики різняться у різних світоглядних системах. У Стародавньому Китаї, наприклад, свастика позначала число 10 000 і далі нескінченність. В індійському джайнізмі вона позначає чотири рівні буття. В індуїзмі свастика, зокрема, символізувала бога вогню Агні і бога неба Діауса.

Цей символ нанесений на більшість зразків холодної зброї Гітлерівської Німеччини. В деяких випадках зустрічаються різновиди стилізованої свастики [3, 20].

Шестерня відноситься до набагато пізніших символів. Її почали використовувати лише після промислової революції XVIII і XVIII століть. Символ позначав техніку взагалі, технічний прогрес і рухливість. Через прямий зв'язок із промисловим розвитком, шестерня стала символом фабричних робітників.

Першим в гітлерівській Німеччині став використовувати шестерню в якості свого символу Технічний відділ (Technische Nothilfe, TENO), заснований ще в 1919 році, згодом вони стали випускати холодну зброю з нею [3, 26].

Сама по собі шестерня не є нацистським символом. Його використовують організації робочих різних країн – як соціалістичного спрямування, так і не пов'язані з нього.

Нацисти хотіли змусити німецький народ уособлювати собою націю завойовників подібно давнім вікінгам. Тому, Гітлер і партійна верхівка всіляко намагалися нав'язати німецькому суспільству ідею походження від славетних північних народів, способом життя яких була війна.

У зв'язку з цим варто наголосити на тому, що перша модель кинжалу Люфтваффе і кинжалу старшого командного складу Гітлерюгенду були практично точною копією зразків зброї жителів скандинавського півострова [4, 34].

Походження слова руна веде свій початок від символів грецького алфавіту змінені давніми скандинавами на свій лад. У перекладі з давньоскандинавської руна означає «прихований», оскільки руни вперше знайшли своє застосування в ролі тайнопису у друїдів і гальських жерців.

Колекціонерів холодної німецької зброї руни цікавлять, оскільки вони входять в якості елементів оформлення клинків і руків'я [3, 37]. Наприклад, рунічний напис прикрашав ефес улюбленого кинжалу Германа Герінга.

Руну Зіг нацисти вважали знаком сили і перемоги. Давньогерманської назвою руни було *sowliu*, що означає «сонце».

«Зіг-руна», як її називають, – один з найвідоміших знаків в символіці нацизму [1, 129]. Зустрічається у якості символу на зброї членів охоронних відрядів СС, також був поширений серед тих, хто вступав у це військове формування.

Руна, що означає звук «х» («h»), в древньому рунічному ряду і в більш новому скандинавському виглядала по-різному. Нацисти використовували обидва знака. «Хагал» – стара форма шведського «Хагель», що означає «град».

Руна використовувалася нацистської танковою дивізією «Хохенштауфен». Зображення Хагалу є на холодній зброї Спеціального технічного корпусу разом із молотом [2, 424].

Отже, підсумувавши можна сказати, що з приходом до влади нацистів з'являється не тільки багато нових символів, а й нові трактування старих, внаслідок чого формувалось хибне уявлення про той чи інший символ.

Список використаної літератури:

1. Ширер В. Злет та падіння Третього Райху. Історія нацистської Німеччини : у 2 т. / В. Ширер ; пер. з англ. К. Діса. – Київ : Наш формат, 2017. – 1 том. – 704 с.
2. Ширер В. Злет та падіння Третього Райху. Історія нацистської Німеччини : у 2 т. / В. Ширер ; пер. з англ. О. Надтока, К. Діса. – Київ : Наш формат, 2017. – 2 том. – 600 с.
3. Холодное оружие Третьего Рейха / сост. А. Н. Ядловский. – Минск : Харвест, 2012. – 128 с.
4. Бессонов Б. Н. Фашизм: идеология, политика / Б. Н. Бессонов. – М. : Высшая школа, 1985. – 279 с.

Науковий керівник: к.і.н., старший викладач Абразумова О. М.

Ю. С. Дзюра

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОСТЮМ ЗА ЧАСІВ ПРАВЛІННЯ ЄЛИЗАВЕТИ І

В Європі Англію називали раєм для жінок. В Англії жінка і справді мала більше прав, ніж будь-яка її сучасниця з континенту. Іноземці звертали увагу не тільки на красу англійських леді, але і на особливості англійської моди. Безперечно, навіть зараз тема є дуже актуальною, адже щедро прикрашені вбрання, надзвичайні зачіски та багатство аксесуарів, в тому числі і ювелірних виробів, привертають увагу не тільки науковців, а й звичайних читачів [2, 11].